
A' JAPÁN BIRODALOM.

Japán irományok után Klaproth.

A' japán birodalom minden europaiak előtt el van zárva, kivéve a' hollandiakat; 's még ezek is csak úgy tekintetnek mint foglyok 's egyedül a' desimai szigetre van benmaradhatások szorítva, hol csak japán tolmácsokat lehet látniok, kik általán fogva nem igen hajlandók az ország' ismertetésére valódibb fogalmakat közleni. A' német Kämpfer 's ama' híres svéd Thunberg, mindketten orvosok, kik a' desimai ügyviteli hivatalhoz tartoztanak, egyedüli hiteles írók Japán' megismertetésére, 's kivált amaz elsőnek közlései némelly tekintetekben becsesbek Thunberg' munkájánál is, mert forrásai belföldi irományok voltak. Europa' tudósai Dr. Sieboldtól várnak Japán felől ismeretéseket 's méltán, mert hosszabb ideig mulatott ez országban, és szerencsés volt, mind magát, mind becses gyűjteményét a' fenyegető veszélytől megmentve elillanni. Azonban addig is kedves lehet olvasóink előtt ezen ásiái Nagybritanniáról (mint egy lelkes író nevezi Japánt) azoknak hű közlése, miknek nagyobb része a' párisi kir. könyvtárban és Klaproth' saját chinajapani gyűjteményében álló japán munkákból, következőleg olly forrásokból merített dolgokat foglal magában, mellyeknek hitelessége iránt nem lehet kétség.

Fekvése. Japán az éjszaki szélesség' 29. és 41. és a' keleti hossz' 129. és 143. fokai között, egy valódi archipelagus, mellynek fő szigetei Nippon, Kiusiu, és Sikofk. A' csendes ocean és a' japán tenger között fekszik; nyugatra Coreától a' tsu-simai, éjszakra Yeso' szigetétől a' tsu-gari út, melly az europai tengerútaóktól Sangarnak neveztetik, választja el.

Neve. A' Japán név benn az országban Niphon-nak mondatik ki. Eredete chinai 's a' Djih-pun (nap' kelete) szótól származtatják. Ama' híres velencei útazó Marco Polo ez országot Zipangu-nak nevezi (nem Zipangri, mint több kiadásokban hamisan íratott) a' mi nem egyéb ezen chinai kifejezésnél: Djih-pun-kwo (a' nap' eredetének országa). Egyike az ország' leg-régibb neveinek Wa, vagy Yamato, chinai nyelven Ho, a' mi régibb származékú a' Japán névnel. A' japán monarchia' alapítói, a' nép' szóhagyományai szerint, azon nagy szigetnek, mellyet Niphon-nak nevezünk, Aki-tsu-sima nevet adtak, azaz: S á r k á n y l é g y' s z i g e t e, azon hasonlat miatt, melly a' sziget 's e' légy' alakja között képzelte.

Hegyei. Azon három fő sziget, mellyből Japán-ország áll, nagyobb részint magas tűzhányó hegyekkel van megrakva; kivált Niphon' szigete, mellyet egész hosszában, csaknem egyenlő magosságú hegláncz fut végig, itt ott kiemelkedő 's örök hó lepte ormokkal. Ezen hegláncz ad vizet a' folyóknak, mellyek nyugot és délszakra a' csendes oceánba, 's többé kevésbé éjszakra a' japán tengerbe ömlenek. Az ország' legnagyobb hegye, Fusi-no-yama, mindazáltal nem tartozik ezen lánczhoz, ez egy iszonyú pyramis, örök hóval fedve; fekszik Suruga tartományban, Kai tartomány' határán, legnevezetesebb vulkánja Japánországnak, melly folyvást forr, 's körül belül Aetnának magosságát éri el (10,600 láb).

Nevezetesebb folyói. Hogy egy szigetektől álló országnak, mint Japán, nagy folyói nincsenek, az természetes. Niphon' szigetén, melly maga is legnagyobb, vannak legnevezetesebb vizei, kivált a' nyugoti részen, melly szélesb a' keletinél. Yodogawa' vize nem egyéb mint a' Biwanomitsu-umi nevű tónak kifolyása; Yodo és Osaka városok mellett foly és az Osaka-tengeröbölbe ömlik. Kisogawa' vize Sinano tartományban ered, délnyugat felé foly 's Mino tartományhoz érven, több vizeket vesz magába és határúl szolgál Mi-

no és Owari tartományok közt, végtére pedig Sayagawa név alatt az izehi tengeröbölbe szakad. Tenriogawa, vagy az „égi sárkány” folyója“ a' suwai tóból ered Sinano tartományban, Toótomiba foly, és három torkolaton ömlik ki a' tengerbe; e' viz igen széles, és folyása rendkívül gyors. Kamanafi' vize Yatugooka hegyből ered Kaï tartományban, Kaï és Suruga' határain két ágra szakad, a' nyugoti (Oóygawa) Toótomi és Saruga tartományokat választja el egymástól 's nem messze Iro-tól a' tengerbe enyészik; keleti ága (Fusi-no-gawa) Fusi-no-yama hegy' tövének hosszában foly és a' tagai révbe ömlik. Aragawa' forrásai Fosiiodakeh nevű magas hegyben vannak, melly Kutsukeh és Musasi tartományokban emelkedik. Általfoly Musasi-in hol két irányt veszen folyása; egyike nyugoti Todagawa név alatt a' yedo-i öbölbe ömlik, Yedo' városa' keleti részén, mellynek a' maga csatornái 's ágai által szolgáltat vizet. Ezen csatornák egyikén áll ama híres Niphon-bas, vagy Japán' hida, melly középpontnak tekintetik 's tőle számíthatnak minden távolságok az országban. Az Aragawa' másik ága Tugawa nevű nagy tóba ömlik, melly Takasina, Atsuma, és Kawagawa folyókból nyeri lételét; határául szolgál egyfelől Kutsukeh és Simosa, másfelől pedig Musasi tartományok között 's egyik torkolatával a' yedo-i öbölbe, másikkal a' kasmigaura-i nagy tóba, innen pedig a' saragawai széles folyó által a' keleti oceanba foly.

Tavai. Japánnak több nevezetes tavai vannak, mellyek között legnagyobb Biwano-mitsu-umi, Umi tartományban, földabroszainkon Ooitz név alatt fordul elő. Lételét ezen tó azon legnevezeteseb vulcani tünemények' egyikének köszönheti, mellyeknek valaha Japánország tanúja volt. 285d. évben urunk' születése előtt egy irtóztató földsúlyedés alkotá azt egyetlen egy éjszakán. Ugyan ez időben, úgy mondják a' japán krónikák, emelkedett ki a' föld' gyomrából Futsi-no-yama, egyike Japán' legmagosabb bércei-

nek, melly a' surugai tartományban fekszik. Krisztus előtt 826. támadt a' tó' közepén Tsiku-bo-sima' szigete, melly még ma is látható. Szélessége e' tónak $71\frac{1}{2}$, hosszúsága $22\frac{1}{4}$ angol mérföld. Az Inaba nevű nagy sós tó' vizei, Muts tartományban, Tsugava folyam által folynak ki.

Népe. A' japán birodalmat képző archipelagust egy olly népfaj lakja, melly első tekintetre igen hasonlít alakjában és külsejében a' chinaihoz. Azonban ha characteristicus vonásai szorosban vizsgáltnak és a' chinaiakéval hasonlítatnak, lehetetlen közöttük különböztető jeleket észre nem venni. Itt magam is szólhatok tapasztalásból, mond Klaproth, ki az orosz-chinai széleken mulatásomkor, embereket mind a' két nemzetből egyszerre láttam. A' japán ember' szeme, jóllehet csaknem olly ferdén áll, mint a' chinaié, de az orr felül még is szélesebb 's a' szemhéj' közepe, midőn a' szem nyíltan van, fel felé látszik huzódva lenni. A' japánnak haja nem fekete, hanem sötétbarna. Gyermekekénél, kik még nem haladták meg 12d. évököt, láthatni a' hajszínt minden árnyazataiban egész a' szőke-ségig. Találni embereket, kiknek egészen fekete és csaknem kondor hajok, igen ferdén álló szemök 's rendkívül sötét színű bőrök van. Távolról nézve a' köz-népnek arcszíné sárga, sajtszinű, a' város' lakóié az életmód szerint változik, a' palotákban pedig olly szép piros orcájú képeket láthatni, millyeneket az europai szépeknél. Ellenben a' sokat kóborlók' bőre közép a' veres réz és barna föld' színe között. A' földmivesnek színe is többnyire illyen, kivált azé, ki a' nap' hevének gyakrabban van kitéve.

A' chinaiak' és japánok' különböző eredetét a' japán nyelv minden kétségen kívül teszi. Ez a' maga gyökszavaiban különbözik minden szomszéd nyelvektől. Ámbár sok chinai szavakat vett fel, még is ezek nem teszik e' nyelvnek eredeti teljes részét, többnyire a' chinai gyarmatok által terjedtek el és leginkább a' chinai literatura által, melly a' japánnak alapjául

tekintethetik. A' japán nyelvi gyökszavak keveset hasonlítanak a' korea nyelvi gyökszavakhoz és szinte különböznek az Aynos és Kurili népek' dialectusaiktól, mellyek Yeso' tartományát lakják. Végre különbözik a' Mandsuk és Tungusiák' dialectusától, kik Ázsiának Japánnal által ellenben fekvő szárazföldi részeit lakják.

A' japánok Sinmust (isteni bajnok), tekintik országuk' alapítójának. Ő Krisztus' születése előtt 660d. évben az ország' nyugoti részéről jött vala Niphon' szigete' meghódítására. Hihetőleg chinai származású volt, és azon chinai nyugtalanságok' idején hagyta el honát, mellyek azt a' Tscheu-ok' uralkodása alatt rázták meg, menedéket keresve magának valamelly keletre fekvő távolabb tartományban. Ezen gyanítást hihetővé teszi az, hogy a' japánok országuk' történeteiről semmi bizonyosat nem tudnak a' Sinmu' időszakaszai előtt. Ezen hódoltató Nyphon' szigetét már megnépesedve találta 's nem vala egyébre szüksége mint hogy magát benne megállapítsa. Úgy tetszik, ezen időben ez egész szigetet az Aboriginesek lakták, kik miután a' polgárisodás a' nyugoti részeken elterjedett, lassanként mind inkább kelet felé tolatván, Atsumayebiseknek (keleti barbaroknak), neveztetek. E' nép még jókorig tartotta magát fenn Niphon' éjszaknyugoti részén, nevezetesen Muts' tartományában, teljes elenyészte 's öszvekeveredése a' többi japánokkal a' mi időszámlálásunk szerint a' XI. században történt. Azon hiedelem, hogy Sinmu Chinából származott vala, nem teszi szükséges következménynyé azt, hogy onnan is jött legyen Japánba. A' chinai évkönyvek' bizonyítása szerint, jóval előbb népesítettek meg Ázsia' keleti részei a' chinaiak által. 1195 évben Krisztus előtt keleti China' lakói Wu-yih császár' nyomásai miatt nagy seregekben férfiak, nők, gyermekek, kivándorlának hajókon a' szomszéd szigetekre, hol gyarmatokat alapítottak. Sinmu' időszakasza után is jöttek gyarmatok Japánba, nevezetesen egy szállítvány 300. ifju párból mellyet Tsinsche-huangte császár küldött azon czélból, hogy Ziko-

fuku (Szeü-fü) ügyes orvos' vezérlete alatt a' keleti tengeren Fo-rai-san' (Fung-lai-chan) képzelt szigetén „a' halhatatlanság' nedvét“ keressék. A' japán évkönyvek szerint, miután keresésök hasztalan lett volna, 209. évben Kr. e. Japánba jöttek és Kuma-no mellett, Kiy tartományban szállottak ki. Vezetőjük, úgy mondják, Fusi-no-yama hegyen halt meg. Ő hozta be az országba a' tudományokat és művészetet az előtt itt ismeretleneket, mellyek miatt a' japánoktól isten gyanánt tiszteltetik.

Ipar. A' kézműi iparban a' japánok a' hinduk- és chinaiakkal vetekednek. Jeles műveket készítenek réz, vas, és aczélból: nevezetesen olly kardokat, mellyek a' damasciak és khorasaniak mellett is megállhatnak. Több mesterségek, mint a' selyem és gyapjúszővés, porcellankészítés, papiros eperfabéjből 's egyéb növények' rostjaiból, mázítás' (lackírozás) mestersége, üvegkészítés a' tökélynek igen nagy pontján állanak nálok. Tudnak órát is készíteni, 's a' könyvnyomtatás' mestersége a' XIII. század óta gyakoroltatik nálok, de fametszetekkel, 's nem mozgó betűkkel, miként Chinában is. A' leghíresebb sajtók Miyaco és Yedoban voltak. Ezen két város, valamint Otsaka, Nangafaki, Yosida, és Kasi-no-mats az iparnak főszékei.

Kereskedés. Régi időkben a' japánoknak több hajóik voltak, mellyeken kereskedést minden a' szomszéd tenger mellett fekvő tartományokkal, még Bengáliával is, űztek: de az 1585diki lázadás óta a' statusnak nincsenek hajói, 's a' tengeri kereskedés olly állapotban van, melly csak egy, magát minden népektől elkülönző, nemzethez illik. T. i. egy, 1637d. parancsolat által eltiltatott a' japánoknak idegen országok' látogatása; utazniok csak a' szigeteken és tengerpartokig szabad, mellyek az ország' birtokaihoz tartoznak. Kiket a' szélvész történetből idegen partokra hajta, ha hazájokba ismét visszatérnek, kemény felvigyázat alá vétetnek, vagy éltök' minden nap-

jaira fogságban kell ülniök. Csupán a' nangasaki-i kikötőbe szabad három nemzetnek kiszállai, de ezeknek is kemény korlátozás közt. A' chinaiak, koreabeliek és hollandiak dicsekszenek ezen szabadsággal, azonban nekik is csak bizonyos meghatározott számú hajókkal lehet bemenni; a' két elsőnek t. i. tíz djunkkal (hajó' neme), a' hollandoknak egy nagyobb és két kis hajóval. A' chinai és holland kereskedők, kik ide jönnek, politia' felvigyázása alatt vannak 's foglyok gyanánt tekintetnek. Midőn az angolok 1816. Jávát elfoglalták, mindent elkövettenek, hogy a' hollandok' ezen jogába magokat behelyezhessék, de ügyekezeteik nem sikerülhettek a' japánok' makacssága miatt, mellyel a' fenn álló szokáshoz ragaszkodnak.

A' hollandiak' beviteli árúik következőkből állanak: nyers és sárga nádméz, ón (czin), teknősbékahéj, higany (kéneső), Rattan, Sapan-fa, fűszerek, ólom, rúdvas, tükrök, üvegárúk, elefantosont, kávé, pórís (borax), pézsma, sáfrán, stb. effélékből. Kiviteli czikkelyeik: réz, káfor, selyem, mázas portékák. A' chinaiak is többnyire ezen czikkelyeket viszik be, kereskednek azonban még száraz hallal, halzsírral, mellyet nádmézzel cserélnek ki, angol gyapjuszöveffel, theával, gyógyszerekkel stb. A' millyetén mértékben van korlátozva Japán' külkereskedése, olly igen virágzó és élénk viszont a' belföldi. Adók és vámok nem akadályozzák azt munkásságában 's a' közlekedést igen könnyítik a' legjobb karban lévő országútak. Bár Japán' révei az idegenek előtt zárva vannak, bennök még is pezseg a' sok kisebb és nagyobb hajó. A' rakhelyek és vásárpiazcok telvék mindennemű portékákkal 's a' nagy vásárok az ország' minden tartományaiból töménytelen népsokaságot gyűjtenek egybe.

Kormány. A' japán kormányalkat monarchiai, despotiai és feudalis. A' fő hatalom a' császár' kezében vagyon, kit közönségesen Daïri-nak neveznek, azon hiedelem után, hogy nemzetsége az ország' régi isteneitől veszi származását. Innen van czime is: Ten-si

vagy „az ég' fia“ 's nagyobb joggal mint a' chinai császároké, kiknek dynastiái többször változtak, következőleg isteni származattal nem dicsekedhetnek. A' Daïri név sajátlag „terem' belsejét“ teszi, még is a' császár' nevezésére ezen szó használtatik, mert nevét kimondani tilos, sőt a' nép azt nem is tudja. A' Daïri-k' dynastiája Sinmutól veszi eredetét 's azon császár, ki 1822b. uralkodott, nemzetségéből már a' 121d. volt. A' Daïri-k' országlása mindazáltal korlátok közé van szorítva a' hadak' fő parancsnokai által, kik a' kormányi hatalmat magokhoz ragadván, most de facto ők uralkodnak. Ezen katona császár' lakhelye Yedóban vagy on, egy roppant városban, mellynek lakói másfél millióra tétetnek, 's melly keleti residentianak neveztetik. Czíme Soo-gun vagy Ju-bo, a' mi generálissimust jelent.

Régi időkben a' Kokf-ok, vagy japán tartományok' fejedelmei, teljes hatalmu királyok voltak megyéikben. Ma már csak a' Senday, Muts, Kōga, Satsuma' fejedelmeit lehet függetleneknek mondani. A' többiek mind csak igazgatók a' rájuk bízott kerületekben. Az ország' dolgait nyolcz ministerium igazgatja.

Felosztás. Az ország nyolcz tartományra van felosztva, mellyek *Do* - vagy utaknak neveztetnek. Ezek ismét hatvan nyolcz Kokf-ra oszlanak 's ezek újra 622 Korist vagy kerületre. I. Gokynay, öt tartományból áll, mellyek a' császár birtokait teszik. II. Tokaydo, tizen öt, III. Tosando, nyolcz, IV. Fukurokudo, hét, V. Sanindo, nyolcz, VI. Sanyodo, nyolcz, VII. Nankaydo, hat, VIII. Saykaydo nyolcz, tartományokat foglalnak magokban. Ez utolsó sziget, 's neve Kiusiu.

Nevezetesebb kereskedési czikkelyek: lovak, szarvasok, majmok, nyulak, vadászebek, különféle vad, tengeri borju, halak (aranyhalak is), tengeri rákok, angolnák; — arany, ezüst, higany, réz, vas, magnes, aczél, ón (czin), ólom; só, kén, kova, veresföld, mész', talkkő; gyémánt, topáz, 's egyéb drágakövek, asbest, hegyi kristály; — különféle orvos- és illatsze-

rek, chinafa, káfor, ambra, pézsma, sáfrány, thea, gyömbér, bors, dohány; dinnye, tök, ugorka, retek, répa, többféle narancs, füge, malozsa, körte, baracz, birsalma, gesztenye; lotosz- és bambuszsarjadékok (étkül), kacsuragyökér' virágai, fekete yam, búza, fe-jér rís, bab, borsó; rísnádméz, bor, eczet, olaj; viasz, szén, beszózott halak, borsos lepény stb. Továbbá: damaszt, satin, tafota 's egyéb selyemkészítmények; kenderszövetek, gyapott, posztó, czérna; sapkák, láb-belik, övek, ellenzők, legyezők, nyári kalapok szalmából, nyári öltözetek papirosból, medve- 's egyéb vadak' bőrei; tűk, fésűk, bicsakok, kazánok, nyergek, korbácsok, hámok, szegek, nyíl-idegek, érczágyúk, török, kardok, nyílhegyek, hal- és kigyócsont árúk, mázos portékák; épüleifa, téglák, talpak, horgonyok, köszörűkövek; aranymáz, gyöngyékességek papiros, tinta, festékek, ecsetek, theaszelenzczék, buddha istenek' képei, bábok, csengetyűk (sólýmok' számára, mellyek vadászaton használtatnak), porcellán-, cserép- és faedények; kalendáriumok stb.

Vallás. Japánban három fő vallás van. Az, mellynek neve Sinto vagy Sin-siou, legrégibb vallása a' birodalomnak. Alapodik azon szellemek' vagy istenségek' imadásán, mellyek a' látható és láthatatlan dolgokra ügyelnek, nevök Sin Kani. Daïri, kinek nemzetsége azon istenségektől álltatik származni, kik régi időkben az országot kormányozták, volt eredetileg feje ezen vallásnak, melly minden istenei között leginkább tiszteli Tea-sio-dae-sin („az égi fénynek nagy szelleme“) istennét, ettől ered a' Daïri nemzetség is. Fő temploma e' nemzetségnek Nac-koo (belső templom) vagy más névvel Dan-sin-koo, fekszik Izeh tartománynak Watarabeh kerületében. Építetett a' tizenegyedik Daïritól Krisztus' születése előtt négy évvel. Igen egyszerű épület, körülvéve más hét templomtól, mellyek egyéb istenségek és nemtőknek (geniusoknak) vannak szentelve. Nem messze tőle látni huszonnégy oltárt, vagy inkább kápolnát, mellyeken különféle

véd szellemeknek tétetik áldozat. A' Ghekoo (külső templom) ugyan ezen kerületben fekszik a' nuki-nokoyamai hegyen. Ebben a' Toyo-ke-o-dae-sin isten imádatatik; ő a' Daïriak' védistene 's föld' és ég' terem-tőjének tartatik. Ez okból szokott az uralkodó Daïri ezen templomban áldozni 's ajtatosságát végezni. Minden Daïri' magossága, ünnepélyes beavatásakor, egy bambuszpálczával méretik meg, e' pálca azután a' templomban őriztetik a' megmért' halálaig. Halálakor e' pálca 13 vagy 14 hozzá mellékelt papiros-szelettel, melyeken a' fejedelem' nevei vannak, Nan-kooba vitetik; ezen pálczák a' megholt Daïrik' lelkeinek tartatnak. Ezeken kívül Ghekooban egy szalmakalap, köpönyeg és ásó tartatnak, mint jelképei a' földművelésnek, a' mi Japánban a' katonai után a' második rendet teszi. Ezen dolgok egy fejr szövetből készült kárpit megé tétetnek 's a' nép azt hiszi, hogy mind annyi istenek' képeit rejtette el. Ghe-koo' alapítása szinte Krisztus előtt 4 évvel történt. Körüle négy más templom is áll, közülök egyik a' szélé, másik a' földé, harmadik a' holdé. 16 oltár és kápolna közel, 's nyolcz távolabb áll tőle különféle istenek' számára. Izeh' tartománya általában tömve van templomokkal és áldozó helyekkel 's szent helynek tartatik. Ten-sio-dae-sie' istenné' testvére Fatsman (szokottabb neve Usa Fatsman), temploma Bunzen tartományban Usa mellett 570 évvel Kriszt. ut. építetett. Fatsman Japánnak hadistene; a' császárok gyakran küldenek hozzá követséget tanácskérés végett fontosabb dolgokban.

A' japánok Ten-sio-dae-sin istennét úgy tekintik, mint országuk' alapítóját, legmélyebben tisztelik, 's a' tiszta Sinto vallás nem ismer lényt, melly fellelte volna. A' Daïriak, kik ezen istennétől származnak, ezért viselik a' Ten-si (ég' fia) nevet. Ez égi nemzetség' törzsöke kifogyhatatlan; a' nép azt hiszi, hogy ha a' Daïrinak gyermeke nem születik, az ég' ajándékozza meg egygyel.

A' kerületek' véd-nemtőit többnyire utazók híják segédül az utak' és tenger' veszedelmesebb helyein. A' hajósok némelly tengerfokoknál áldozni szoktak ezen isteneknek eledelkkel, mellyeket a' tengerbe hányanak; a' mi egyszersmind chinai szokás is. A' Nippon és Sikokf közötti csatornán a' hajózás igen veszélyes: azért a' japán hajósok, mielőtt ezen útra ereszkednének, áldozatot nyújtanak be Sanuki' védistenének, kinek neve Konfira 's temploma a' Zotsusan' hegyén áll. Konfira Ten-gunak (égi kutyának) tartatik. Rákkal, édesvízi hallal, fokhagymával, szokás neki áldozni. A' Tenguk többnyire emberi alakban ábrázoltatnak, denevér-szárnyakkal és madárszájjal.

A' második vallás, 's Japánban az előkelő, mióta nép'vallása lön, a' Buddha vallás. Ez Indiából származott által Chinába 's később Koreába még azon kor előtt, mellyben mi az időt számlálni kezdjük; Koreából jött azután Japánba 552d. évben Kriszt. ut. Ezen évben, úgy mondják a' japán évkönyvek, a' fiaksai király egy követséget küldé, hogy Kinmei-tino Daïrinak a' Buddha Siaka' képét 's vallásának classicaí könyvét több más dolgokkal egyetemben általadja. Egyike a' ministernek iparkodott a' császárt rá beszélni ezen isten' imádására; egy másik ellenben nem javallá azt 's azt mondá a' császárnak: hogy az ő országa isteni származatú, 's egy Daïrinak sok istent kell most is már imádnia, ha még idegen országok' isteneit is fogja imádni, akkor a' honiak neheztelni fognak. Ámbár a' Daïri ezen beszédre nyugtalan leve még is a' Buddha-vallás ezen idő óta utat kezdett magának törni Japánba, 's nem sokára diadalmaskodott, némelly üldözéseknek daczára is, mellyeket szenvednie kellett. Mert miután Suckoteno császárné, ki 593tól 628 Kriszt. ut. uralkodott, Mumaya-dono-osi rokonát adoptálta, ez Mumako nevű barátjával mindenkép ügyekezett a' Buddha vallás' elterjesztésén; garanokat (templomokat) építetett, és Koreából papokat hivatott be. Az új hittanítmány nem csak palotákban, hanem a' köznép közt is észre-

vehető haladást tett, 's kivált a' köznépre a' sok pompa és szertartás, mi a' régi egyszerűbb vallásban nem volt, igen csábító behatással munkált. Ez idő óta, sok Buddha-papok jöttek be Chinából és Koreából, és sok japánok, kik papi életre szánták magokat, Chinába mentek tanulni az új vallást. Magok a' Daïriak, kik előbb fejei voltak a' Sinto-vallásnak, általtértek a' Buddha-hitre, sőt a' császári ház' néhány' hercegei, kik az ország' régi isteneitől származtanak, megnyírván fejöket, papokká lettek az új vallás' klastromaiban. 805. évben Kriszt. ut. az 50dik Daïri Buddha istenségek' képeit állítatott fel a' császári piacon, 's Indiából hozott szent könyveket olvastatott, magyaráztatott, 's fölvevé a' Kuan-tsiót, a' mi annyi, mint a' keresztényeknek a' keresztvíz. Ezen szertartás egy sötét helyen vitetik végbe, hol senki sem láthatja mi történik. A' templom' fő papja meglocsolja az ujoncz' fejét vízzel néhány szót mondván hozzá.

A' Buddha-vallás Japánban szakadatlanul terjedezett egész ezen időszakig, midőn a' kormánytól status' vallásává neveztetett; ezen körülmény a' Buddha és Sinto-vallásokat, ámbár egymástól lényegesen különböznek, egyesítette a' köznép között, 's a' tudósok óvakodnak a' kettő' különbségeit fejtegetni. Ezen összeolvadás most annyira ment, hogy a' Sinto-istenek gyakorta Buddha-templomban imádtatnak, és viszont. A' Buddha' hívei ismét többféle Sió-kra (observantiákra) oszlanak fel, mellyeket néha, bár nem sajátlag, sectáknak neveznek. Minden templom és klastrom ezen observantiák' egyikéhez tartozik, vannak azonban olyanok, hol kettő van divatban. Illyetén fő felekezet (observantia) nyolcz van öszvesen. I. A' három kör', II. a' törvényre való visszasugárzás', III. a' Kúfia könyv' IV. a' szabályok', V. Ziôo-zits könyv' vagy a' tökéletes valóság', VI. a' Ke-gon-kio könyv', VII. a' Teudai hegy', VIII. a' valódi szó' observantiája. Ezen felekezetek, különböző időkben és különböző emberek által hozattak be. Néhány közülök ismét alosztályokra ágzik el.

A' két utósónak hívei sanszerit nyelven imádkoznak 's vallást illető könyveik Bavanagani betűkkel vannak írva, mellyeket ők Bon-ze (Fan-tse) vagy hindu-betűknek neveznek. — Ezen fő observantiákon kívül vannak még többek is, mellyekből a' következők nevezetesek 1) a' buddhai eszmélődés, 2) a' tisztaság' országának observantiája, 3) a' valódi observantia, 4) a' nap' lotusa, 5) az idő, 6) a' nagy imádkozó Buddha. — Emelítésre méltó még a' Yamabusok' szerzete, vagy azoké, kik a' „hegyeken visszavonulnak.“ másként „kik a' hegyeken alusznak.“ Alapítójok Yen-nen-kio-sia volt 701 évb. Kriszt. ut. Most a' Yamabusok varázslóknak tartatnak. Papjaik húst esznek és házasodnak is, a' mi a' Buddha-felekezetek' többi papjainál nagyobbára nincs szokásban.

Buddha-templomokkal (nevök Zi) egész Japán meg van rakva. Köztök legnevezetesebb a' Fo-ko-zi kio' délkeleti részén. Kerítése több vallási épületeket foglal magában, mellyek között a' Nagy-Buddha' terme legnevezetesebb; benne Buddhának egy természetfeletti nagyságú szobra van, 's Rusianának neveztetik, melly szó a' sanszerit Roshanából van elrontva, 's „ragyogót“ jelent. Ekkép 157ban állítatott fel Taiko, vagy Fideyosi katona-esászártól; a' terem mellyben áll, 1596 egy remítő földrengéskor összeomlott. 1602. Fideyori, Taiko' fia, ismét felépítette azt: de a' szobor, melly aranyozott ércből vala, miután egy más földinduláskor 1662 igen megrongáltatnék, összeolvasztatott, 's az ércből pénz veretett, helyette pedig egy faszobor, aranyos papirossal bevonva, állítatott fel 1667. Ezen szobor, melly még ma is áll, Buddha istent lotus-virágon hindu módra ülve ábrázolja; teste 77 lábnyi $5\frac{1}{4}$ hüvelknyi 's az egész szobor 89 láb $8\frac{5}{4}$ hüvelyk. A' szobor' feje kiemelkedik a' terem' fedelén kívül. Nem messze hozzá egy kápolna van, neve Mimi-tsuka (fülek' sírja) mellybe a' koreabéliek' füleik és orruk temettettek, kik a' Tacko elleni harcban hüllottak el. Ez őket besózva, hordókban Japánba hozta. A' külső

templomfalnak nagy csarnoka Ni-wo-monnak vagy „két király’ kapujának“ neveztetik; ezen tágas csarnokban, melly 83½ lábnyi, minden oldalon egy collossalis 22 lábnyi magas alak látható, mellyek két égi királyt, Avan és Ingot képzik, mind rendszerinti ajtóőreit a’ Buddha templomnak. Egy más épületben, melly a’ Nagy-Buddha’ terme előtt áll, van a’ világ’ legnagyobb harangja; magassága 17 láb 2½ hüvelyk, és nyom 1,700,000 japán, vagy 2,040,000 hollandi fontot, és így ötször nehezebb, mint Iwan Weliki’ harangja Moszkovában.

A’ templomkerítés’ délkeleti részén van egy nagy szoba, melly „harmincz három ívnyinek“ neveztetik. Építetett a’ 74dik Daïri által 1108 és 1123 év között, ki itt Kuan-won isten’ képét is tizenegy arcczal felállította. A’ kép, a’ Daïri’ lemondása után, utódjától szenteltetett fel. A’ 77. Daïri, ki szinte lemondott a’ thronusról és pappá lön, 1164 évben igen sok képeit állította fel ezen istenségnek. Ezen szoba 491 lábnyi hosszaságu. A’ nagy oltárnak mindenik oldalán tíz sor szék vágyon, egyik a’ másiknál egy lábnyival mindig magasabb. Minden soron 50 szobor áll, 5 lábnyi magasságú, az ország’ ízlése szerint jelesen készítve, ’s aranyos papirossal bevonva. Azon kis bálványok’ száma szerint itélve, mellyek a’ nagyobbak’ fején, vállán, karjain ’s kezein felállongatva vannak (némellyiken 40—50 is), úgy látszik nem túlságos a’ japánoknak azon állítása, hogy ezen templomban 33,333 bálvány vágyon. A’ katonák mindennap gyakorolják magokat nyilazásban a’ Kuan-won’ terme mellett. A’ templom’ lajstromaiban találtatik, hogy 1686 Rawa Daifats, Kitiaból, ezen helyen egy nap alatt 13,053 nyilat lőtt el, mellyből 8133 találta a’ czélt. A’ harmadik elterjedt vallás Japánban a’ Sin-do, vagy Confucius’ philosophiai tanítmánya. Ezt ama’ híres Wonin hozta be Chinából, úgy látszik 248. évben Kriszt. ut. mellyért ő isten gyanánt tiszteltetik. Fő temploma Idzumi tartományban fekszik.

(*Nyelv*). Ozin-teno' ideje óta egész mai napig a' chinai ideographicus jelek és chinai nyelv divatban vannak Japánban 's többnyire a' tudományos munkákban használatnak, azonban közönségesen is ismeretesek. Mindazonáltal, minthogy a' japán nyelv' szerkezete a' chinaitól észrevehetőleg eltávozik 's a' chinai betűknek gyakran a' legkülönbféle értelmök van, csakhamar éreztetett azon szükség, hogy ezen segíteni kellene. Így találtatott fel a' VIII. század' közepén a' szótagok' rendszere, melly Kata-kana és Fira-kana-nak neveztetik 's az ország' nyelvében teljes divatra jutott, annyira, hogy most bajosan találtatik, ki ezt olvasni nem tudná.

Azon pillantattól kezdve, hogy a' japánok írott nyelvvel bírtak, literaturájok időszakonként sebesen haladott. Fájdalom, hogy Európában alig ismertetik. Azon kevés japán könyvekből itélve, mellyeket bírunk, látszik, hogy ezen népnél mindenféle könyvek vannak, leginkább pedig historiai irások, és igen kiterjedt szép literatura. A' papirossal élés a' XVIII. század' elején kezdődik 's a' könyvnyomtatás, chinai módon, 1206, következőleg 250 évvel előbb mintsem Európában, találtatott fel.

Berghaus' évkönyvei' VIII. kötet.

SZÉPLAKI ERNESZT.

BARRAU' MAGVETŐ ÉS GYOMLÁLÓ MŰVE.

Azon magvető mű, mellyre Barrau 1830. Franciaországban patenst nyert 's mellyet ő jelenleg *Semoir-Barrau* név alatt árul, két részből áll. Egyik rész egy tok vagy szekrényke, mellyben a' forgató készülék (az úgy nevezett kefe- vagy rostatartó, broche-brosse), és az elvetendő magok vannak. Ezen szekrényke' előlső részén egy fogantyú van, mellynél fogva a' vető egyik